

den i Regnskabsstatistiken beregnede Lederløn ansættes efter en Skala efter Ejendommens Størrelse; tog man Hensyn til Personens Dygtighed, idet man paa Forhaand subtraherede Dygtighedens Værdi, maatte Nettoresultatet ventes at være ens). I øvrigt indeholder Kapitlet en Række Betragtninger og Beregninger over Kapacitetsgrænser og Udvidelsesgrænser, om Intensivering i de givne Driftsgrene eller Udvidelse af de givne Driftsgrene o. s. v.

Sidste Kapitel handler om Bedriftsstørrelsen og hævder, at de smaa Bedrifter i Norge ikke har mere Intensitet end de store, medens det i Danmark er omvendt.

Endnu skal omtales et Par Udtalelser i Bogens Begyndelse. Side 12 hævdes, at Kombinationen af Driftsmidlerne ikke foregaar efter de energetiske Udbyttmuligheder; dette bør vore Landøkonomer mærke sig; de Naturvidenskabsmænd, som vore Landmænd henter saa megen nyttig Belæring hos, har en Svaghed for Kalorier, som kan føre temmelig langt bort fra det økonomiske. Og S. 39—40 paavises (i Tilknytning til Gødningsforsøg), at mere af een Produktionsfaktor kan skabe Basis for udvidet Benyttelse af en anden Faktor. Men dette er set fra den enkelte Landmands Synspunkt; fra et Verdenssynspunkt er der snarere Konkurrence end Supplering mellem de forskellige Faktorer; naar Produktionen (som for Tiden) stiger stærkt paa Grund af billigere Gødning, bedre Metoder og Maskiner, bedre Varieteter og Racer, større personlig Dygtighed m. m., da er det sandsynligt, at Priserne falder saameget, at der kræves mindre Intensitet gennem Grundforbedringer og almindeligt Arbejde (jfr. ogsaa foranstaaende Bemærkning ad S. 88).

Hermed være denne oplysende og tankevækkende Bog anbefalet til danske Læsere; selv om jeg paa enkelte Punkter ikke er enig med Forfatteren, haaber jeg, at Læseren gennem dette Udpluk af Indholdet har faaet Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med Borgedals Bog.

Jens Warming.

Den anden Ædrueligheds Kommissions Betænkning. Kbhvn. 1927.

Den af Indenrigsministeriet under den 16. Juli 1914 nedsatte anden Ædruelighedskommission afgav i December 1918 sin Betænkning over den første af de Kommissionen stillede Opgaver: En Undersøgelse af Virkningen af Lov Nr. 104 af

den i Regnskabsstatistiken beregnede Lederløn ansættes efter en Skala efter Ejendommens Størrelse; tog man Hensyn til Personens Dygtighed, idet man paa Forhaand subtraherede Dygtighedens Værdi, maatte Nettoresultatet ventes at være ens). I øvrigt indeholder Kapitlet en Række Betragtninger og Beregninger over Kapacitetsgrænser og Udvidelsesgrænser, om Intensivering i de givne Driftsgrene eller Udvidelse af de givne Driftsgrene o. s. v.

Sidste Kapitel handler om Bedriftsstørrelsen og hævder, at de smaa Bedrifter i Norge ikke har mere Intensitet end de store, medens det i Danmark er omvendt.

Endnu skal omtales et Par Udtalelser i Bogens Begyndelse. Side 12 hævdes, at Kombinationen af Driftsmidlerne ikke foregaar efter de energetiske Udbyttmuligheder; dette bør vore Landøkonomer mærke sig; de Naturvidenskabsmænd, som vore Landmænd henter saa megen nyttig Belæring hos, har en Svaghed for Kalorier, som kan føre temmelig langt bort fra det økonomiske. Og S. 39—40 paavises (i Tilknytning til Gødningsforsøg), at mere af een Produktionsfaktor kan skabe Basis for udvidet Benyttelse af en anden Faktor. Men dette er set fra den enkelte Landmands Synspunkt; fra et Verdenssynspunkt er der snarere Konkurrence end Supplering mellem de forskellige Faktorer; naar Produktionen (som for Tiden) stiger stærkt paa Grund af billigere Gødning, bedre Metoder og Maskiner, bedre Varieteter og Racer, større personlig Dygtighed m. m., da er det sandsynligt, at Priserne falder saameget, at der kræves mindre Intensitet gennem Grundforbedringer og almindeligt Arbejde (jfr. ogsaa foranstaaende Bemærkning ad S. 88).

Hermed være denne oplysende og tankevækkende Bog anbefalet til danske Læsere; selv om jeg paa enkelte Punkter ikke er enig med Forfatteren, haaber jeg, at Læseren gennem dette Udpluk af Indholdet har faaet Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med Borgedals Bog.

Jens Warming.

Den anden Ædrueligheds Kommissions Betænkning. Kbhvn. 1927.

Den af Indenrigsministeriet under den 16. Juli 1914 nedsatte anden Ædruelighedskommission afgav i December 1918 sin Betænkning over den første af de Kommissionen stillede Opgaver: En Undersøgelse af Virkningen af Lov Nr. 104 af

10. Maj 1911 om Beværtning og Gæstgiveri, samt Forslag til en Afløsning af denne Lov, medens Kommissionen ønskede at forholde sig afventende m. H. t. Besvarelsen af den ved Kommissoriet stillede anden Opgave: at tage Stilling til Spørgsmaalet „om hvorvidt, eventuelt ved hvilke Midler, Stat og Kommune kunde og burde støtte Bestræbelserne for Forbud mod Tilvirkning, Indførsel og Salg af stærke Drikke“. Efter nu at have haft Lejlighed til at iagttage Virkningerne af de under Verdenskrigen indførte Indskrænkninger i Befolkningens Adgang til at skaffe sig stærke Drikke og set, hvorledes Afløseren af Beværterloven af 10. Maj 1912 har virket, har Kommissionen afgivet Betænkning dette sidste Spørgsmaal vedrørende, i et Bind paa 834 Sider, bilagt en Oversigt over danske Love og Lovforslag vedrørende Beværtning og Gæstgiveri; endvidere Oversigter over 6 Landes Alkohollovgivning, en Beretning fra Fællesraadet for de kristne Kirker i Amerika om Forbudets Virkning i U. S. A., Afhandlinger om Alkohol og Alkohol-sindssygdomme og om Alkoholens Indflydelse paa den menneskelige Organisme saavel som om Alkohol og Arvelighed; statistiske Oplysninger om sociale og økonomiske Forhold med Relation til Alkoholforbruget og Undersøgelser af Spørgsmaalets finanspolitiske og mellemfolkelige Sider.

Kommissionens 17 Medlemmer har delt sig i et Flertal paa 9 Medlemmer og to Mindretal paa henholdsvis 7 og 1 Medlem.

Flertallet er af den Anskuelse, at Bestræbelser for et Forbud mod Tilvirkning, Indførsel og Salg af stærke Drikke ikke bør finde Støtte hos Stat og Kommune, medens det største Mindretal stemmer for Indførelse af Alkoholforbud, og det andet Mindretal (A. C. Meyer) mener: „at et Landsforbud, opstillet som Universalmiddel, rummer Farer, der truer med at overskygge dets Fordele“, men at man dog bør give Befolkningen Ret til at udtale sig om Landsforbudet.

Naar man Punkt for Punkt gennemgaar Parternes Overvejelser, under Henvisning til Bilagene, vil man, hvad enten man sympatiserer med den ene eller anden Side, undre sig over, at Modparten kan finde Vaaben til at forsvare sit Standpunkt i det Materiale, der dog maa have den største Betydning: Beregningerne og Statistiken fra de Lande, der har eller har haft Forbudslovgivning. Hvor objektivt og neutralt og redeligt Vurderingen af disse „Kendsgerninger“ end er foretaget, maa den enkeltes individuelle Syn paa Sagen gøre sig gældende, og det er fristende at henvise til det Forord, hvormed

Sekretæren for Fællesraadet for de kristne Kirker i Amerika indleder sin Beretning, og i hvilket hans Mismod over Vanskelighederne ved Fremskaffelse af virkelige Kendsgerninger og disses objektive Forstaaelse kommer frem.

Flertallet motiverer sit Standpunkt ved Henvisning til den betydelige Fremgang i Ædrueligheden, der her i Landet skyldes stigende Oplysning og kulturel Udvikling i Forbindelse med forbedrede Livsvilkaar og en ganske ændret Opfattelse af berusende Drikkes Nødvendighed, som hørende med til de daglige Fornødenheder, navnlig — maaske mere eller mindre bevidst — med Henblik paa den opvoksende Ungdom. Det fremhæves, at denne Fremgang er sket, uden at der er grebet til Lovgivningsforanstaltninger, idet der samtidig ydes det store Oplysningsarbejde, der er foretaget af Afholdsforeningerne, fuld Anerkendelse. Det paapeges, at den fuldkomne Frihed i Beværternæringen, som i Henhold til Grundlovens Bestemmelser tilstodes i Næringsloven af 29. Dec. 1857, viste sig at medføre saa forfærdende Tilstande paa dette Erhvervs Omraade, at den med Loven af 23. Maj 1873 gennemførte Indskrækning med fuld Føje kunde begrundes i Hensynet til det almene Vel i Overenstemmelse med Grundlovens Forskrifter, og at de senere indførte administrative Foranstaltninger, Vedtægter m. m., ikke berører Befolkningens Frihed til at forskaffe sig spirituøse Drikke. At denne Frihed er bevaret, i Forbindelse med at der er sket Indskrækning i Beværtingernes Antal samt stillet større Krav til Indehaverne, og — ikke mindst — at den meget høje Beskatning vanskeliggør Adgangen til at skaffe sig Spiritus, maa man anse som Aarsagen til den store Nedgang i Forbruget af spirituøse Drikke her i Landet i 1921—25 (til en Tredjedel af Alkoholforbruget i 1906—10), uden at man har haft nogen af de Ulemper at kæmpe med, som skæmmer Beretningerne fra Forbudslandene. Flertallet finder derfor, at der ikke er nogen Anledning til at opgive en Arbejdsmaade, der har medført denne gunstige Udvikling; desuden paapeges det, at et Forbud, foruden at føles som et uberettiget Indgreb i den enkeltes personlige Frihed, hvad enten man ønsker at nyde Alkohol eller ej, maa blive til Skade for Ædruelighedssagen derved, at Haandhævelsen af Forbudslovgivningen nødvendigvis maa blive Formaalet for Lovgivnings Opsyns- og Politibestemmelser, der hidtil har kunnet rette deres Opmærksomhed paa at træffe Foranstaltninger, der støtter det oplysende og opdragende Arbejde for at skabe Forstaaelse for Alkoholens skadelige Virkninger. Af Beretningerne fra Forbudslandene fremgaar

ydermere, at den almindelige Lovlydighed nedbrydes, derved at Befolkningen vænner sig til at omgaa Lovgivningens Bestemmelser ved Indførelse af en upopulær og vanskelig kontrollabel Lov. Det er en gammel god, pædagogisk Regel, at man ikke bør forbyde Børn noget, som man vanskeligt er istand til at kræve overholdt, og i denne Henseende synes Samfundets Psykologi ikke at fjerne sig synderlig langt fra Barnets. Den Kendsgerning, at Alkoholforbruget i Danmark i Femaaret 1906—10 androg 7,40 l ren Alkohol pr. Indbygger og i Femaaret 1921—25 2,75 l ren Alkohol, synes at vise (selvom man hertil maa lægge det ukontrollerede Forbrug), at man er inde paa en heldig Udviklingslinie, uden at behøve at frygte for de med et Forbud følgende Misligheder, navnlig blandt Ungdommen, som Forbudslandenes Statistik bærer Vidnesbyrd om.

Ser man først paa Norge, da er for dette Lands Vedkommende Resultatet af Forbudsloven af Socialminister Klingenberg opsummeret i følgende Ord: Forbudet har skabt 6000 nye Forbrydere, for en stor Del rekrutterede blandt Ungdommen; fra Finland melder Alkoholkommissionens Beretning om tiltagende Brug af Alkohol, navnlig blandt Ungdommen, om simple Drikkeskikke, om den uheldige Indflydelse, den tiltagende Konsum i Hjemmene har paa de Unge og hele Familienlivet, om Stigning i Antallet af Dødsfald og Sygdomme, der væsentlig skyldes Nydelsen af Alkohol, om voksende Despekt for Loven. Det tilføjes dog, at der vel maa tilskrives den Slappelse af Sæder og Moral, der er kendetegnende for Efterkrigstiden, en Del af denne Udvikling, hvorfor man ikke paa nærværende Tidspunkt vil benægte Muligheden af, at en Forbudslov vil kunne gennemføres paa en mere tilfredsstillende Maade. Og endelig er Forholdene i U. S. A., forsaavidt som de har kunnet overskues, belyst i den foran omtalte Beretning fra Fællesraadet for de kristne Kirker i Amerika. Dette Fællesraads Administrationsudvalg fandt, efter at Beretningen var offentliggjort, Anledning til at fremkomme med en Udtalelse om, at Raadet, i Anledning af „de alvorlige Misforstaaelser“ Beretningen havde afstedkommet, paany fremhævede sin absolutte Tilslutning til Landsforbudet. For en europæisk Læser synes Beretningen at tale et meget tydeligt Sprog. Under stadig Forbehold m. H. t. de Mangler, som det benyttede Materiale er behæftet med, Vanskelighederne ved at overskue Forholdene i hele det mægtige Samfund, kaldes Forbudet et socialt Vovestykke, og selv om Spillet ikke endnu bør anses som tabt,

mener man dog, forsaavidt de anførte Kendsgerninger kan anses for typiske, at Spørgsmaalet nu mindre drejer sig om, hvorvidt man kan bevirke en Bedring i den sociale Tilstand gennem Loven, end om, hvordan man skal kunne modvirke den uheldige Udviklingsretning under Forbudsperioden. De opnaaede økonomiske Goder (væsentlig gennem Lukningen af „saloons“) synes ikke at kunne opveje Skyggesiderne, blandt hvilke de uhyggeligste, ganske som i de andre Forbudslande, er den stigende Drikfældighed blandt de unge af begge Køn, den store Fare for at faa udleveret giftig Alkohol og den om sig gribende Mangel paa Lovlydighed. Professor Warming anfører i sin interessante Beretning om Forbudet i Amerika som et Hovedresultat, at det personlige Forbrug nu skønnes at være ca. $\frac{1}{3}$ af Forbruget før Forbudet, og slutter heraf, at der maa være mange udmærkede økonomiske og sociale Virkninger af en Nedgang paa 70 0/0, medens det maa blive en Skønssag, hvorvidt disse Virkninger kan siges at opveje den Demoralisation, der knytter sig til den illegitime Fremstilling af de konsumerede 30 0/0. Professoren fremhæver, at Tvangens eneste Berettigelse er den, at de objektive Resultater bliver væsentlig bedre, samt at Forbudet næppe har virket længe nok til, at der med Sikkerhed kan udtales nogen endelig Dom over det.

Mindretallets omfattende Indlæg indeholder en udførlig Fremstilling af Afholds- og Forbudssagens Historie og slutter, under Henvisning til det Arbejde der er foretaget i snart 150 Aar, med, at Alkoholspørgsmaalet ene kan og bør løses ad Lovgivningens Vej, ligesom at et saadant Forbud ogsaa er gennemførligt, naar Initiativet overlades til Folket selv; Statistiken fra Forbudslandene behandles kritisk, og man kommer derfor paa forskellige Punkter til gunstigere Resultater for Virkningerne af Forbudet, end Beretningerne synes at give. Der fremlægges Forslag til en Lov om Foranstaltninger til Ædruelighedens Fremme, der hviler paa den Grundtanke: „at Alkohollovgivningen bør aabne Adgang til at forbyde Alkoholnæringen overalt, hvor Vælgernes Flertal ønsker det, fra den mindste Enhed, Kommunen, over den større, Amtet, til den største: Staten.“

Dette Forslag har Flertallet ikke kunnet give sin Tilslutning. Bortset fra de Begrundelser, der fremgaar af Flertallets foran fremstillede Synspunkter, mener Flertallet, at en Række Spørgsmaal af økonomisk, handelspolitisk og retlig Art vil blive aktuelle; Spørgsmaal, der endnu er langt fra at være belyst og klarlagt, saa at det for Vælgernes i Almindelighed vil være umuligt at tage Stilling til disse, saaledes Landets toldpolitiske

Stilling overfor de vinproducerende Lande, Tilvejebringelse af de Indtægter, der nu tilflyder Statskassen gennem Told og indenlandsk Afgift af spirituøse Drikke og Forbudets Betydning med Hensyn til Kommunernes og Statens Finanser.

Paa et Punkt er Kommissionens Medlemmer enige: de mødes i Ønsket om at Ædrueligheden i vort Folk maa fremmes, og at der maa skabes Forstaaelse for den individuelle og sociale Ødelæggelse, som Misbrug af Alkohol afstedkommer.

Ingeborg M. Arup.

RUDOLF WEDEMEYER: *Wie beherrscht man die Konjunktur.* 173 Sider. A. Kerksieck & Co., Essen.

Medens de mange Amerikanere, der behandler Konjunkturspørgsmaalet, som Regel følger den Fremgangsmaade, at de samler en uhyre Mængde statistiske Data og paa Grundlag af disse med større eller mindre Held søger at forklare Aarsags-sammenhængen mellem de forskellige Fænomener, saa gaar det foreliggende Værks Forfatter til sit Arbejde med en fuldt færdig Teori, som det er hans Opgave at klarlægge og forsvare.

Konjunkturbevægelserne definerer Forfatteren ligefrem som Bevægelserne i Beskæftigelsesgraden, idet han straks tager Afstand fra dem, der vil definere Konjunkturbevægelserne med Forandringerne i Nationalindkomstens Størrelse (bl. a. Alfred Landsburgh). Den sidste Definition medfører, at en Konjunkturofgang kan indtræde, uden at Beskæftigelsesgraden forøges, idet en bedre Teknik og Organisation eller en større Indsats fra Arbejdernes Side kan føre til en øget Nationalindkomst, uden at flere Arbejdere kommer i Virksomhed.

Da Hovedinteressen i vore Dage knytter sig til Arbejdsløshedens Omfang, er Forf.s Definition formentlig den frugtbareste, selv om Forskellen i Praxis næppe bliver stor.

Med denne Definition bliver Udforskningen af Konjunkturbevægelserne altsaa identisk med at finde Aarsagen til den vekslende Beskæftigelsesgrad, hvoraf Midlerne til at bringe Konjunkturbevægelserne til Ophør af sig selv vil fremgaa.

Forfatterens Teori er nu i al Korthed den, at det er Forskydningen mellem Behovet for Betalingsmidler og disses Mængde, der frembringer Konjunkturbevægelserne. Behovet for Betalingsmidler bestemmes af Størrelsen af de Krav, de forskellige Deltagere i Produktionsudbyttet stiller, altsaa fornemmelig